

Nr. 13.

Warszawa, dn. 1 lipca 1938 r.

Ogóln. zbioru Nr. 706.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki. Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres teleg.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Ś. p. Józef Mirowski. — Odezwa do Członków P. Z. P. M. — Przemysł o swych zadaniach i celach. — Przyszłość przemysłowego rozwoju Litwy. — Wiadomości związkowe. — Metale nieżelazne w przemyśle zbrojeniowym. — Wiadomości z zagranicy. — Odpowiedzi Redakcji.

Ś. p. Józef Mirowski

PAŃSTWOWE ZAKŁADY WZYMNIERJI
Biblioteka P. M. „Ursus”

PREZES S. A. ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI, CZŁONEK RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH, DYREKTOR S. A. ZIELENIEWSKI I FITZNER GAMPER, SĘDZIA HANDLOWY.

Dnia 18 czerwca 1938 r. rozstał się z tym światem ś. p. inż. Józef Mirowski, wielkich zasług działacz przemysłu metalowego.

Nad grobem Zmarłego, w imieniu Jego Przyjaciół i Organizacji w których pracował, przemówił p. min. Czesław Klarner.

Przemówienie to podajemy w całości.

Stoimy w głębokim smutku nad świeżą polską mogiłą, my — najbliżsi koledzy, przyjaciele, towarzysze pracy, aby oddać ostatnią posługę ś. p. Józefowi Mirowskiemu.

Kornie chyląc czoło przed wolą Pana Najwyższego, przed przeznaczeniem życia ludzkiego i przed tą mogiłą, która za chwilę utuli na wieczne czasy śmiertelne szczątki ś. p. Józefa Mirowskiego, dorzucam w imieniu kolegów — przyjaciół Zmarłego do wieńców kwiecica żywego serdeczną wiązanek uczuć bólu ostatniego pożegnania, składam jednocześnie cześć pamięci zacnego Józefa, jako kochanego przyjaciela, wiernego towarzysza, niezmordowanego pracownika, dzielnego obywatela kraju.

Ś. p. Józef Mirowski, urodzony w Warszawie 2-go maja 1873 r., pochodził ze starej ziemiańskiej rodziny, którą wypadki 1830 r. usunęły z majątku Śniatkowa w pow. Garwolińskim; tu w Warszawie ukończył szkołę realną w 1891 roku, a następnie udał się na studia do Petersburga i wstąpił do Instytutu Technologicznego, który chlubnie ukończył w 1896 r. ze stopniem inżyniera technologa.

Wśród zebranych tam z całego obszaru Imperium Rosyjskiego dość licznych rzesz rodaków-Polaków, studentów Instytutu, ś. p. Józef, dzięki swym wielkim zaletom nieskazitelnego charakteru, zdobywa sobie zasłużone powszechne uznanie i miłość, które niezmiennie będą mu towarzyszyły przez całą Jego karierę życiową inżynierską.

Po ukończeniu Instytutu Technologicznego w 1896 r. i po krótkim pobycie w Rosji na kolei Władykaukaskiej, znajdującej się pod kierownictwem znanego polskiego inżyniera Stanisława Kierbedzia, ś. p. Józef Mirowski powraca do kraju, aby przede wszystkim na ojczystym zagonie poświęcić swą wiedzę, zdobytą na obczyźnie, swój zapał młodzieńczy, wiarę i wybitne zdolności inżynierskie polskiemu przemysłowi.

Nielatwe to były czasy dla pracy na niwie przemysłu polskiego w kraju. Życie gospodarcze Polski tak samo, jak życie polityczne, społeczne i kulturalne, zakute w ciasne warunki zaborów, gnębione systemem polityki ekonomicznej rządów zaborczych, zaledwie tliło się w słabym swym rozwoju. Ramy jego były niezmiernie szczupłe, a chłonność znacznie przekraczała podaż młodych wykształconych sił, które pragnęły tu, a nie na dalekiej obczyźnie szukać i zdobywać pracę.

Ś. p. Józef Mirowski szybko wybija się naprzód spośród szeregu młodych sił technicznych Kraju i uzyskuje zaszczytne stanowiska kierownicze w Tow. Akc. Norblin, B-cia Buch i T. Werner, w Tow. Akc. Gerlach i Pulst i kładzie pierwsze podwaliny pod polski przemysł obrabiarkowy.

Wielka wojna zastaje go na stanowisku Dyrektora Zakładów Malcowskich w Rosji, które porzuca w 1918 r. i powraca do Odrodzonej Polski, aby w nowych warunkach poświęcić się niepodzielnie pracy na niwie ojczystej; w 1919 r. wstępuje do Ministerstwa Przemysłu i Handlu; tu przyczynia się znakomicie do odbudowy przemysłu obrabiarkowego w jego najtrudniejszych i najtragiczniejszych warunkach na polskich zgliszczach wielkiej wojny.

W 1922 r. ś. p. Józef Mirowski przechodzi na stanowisko kierownicze do powszechnie znanych zakładów Fitzner i Gamper w Sosnowcu, jako współpracownik Dyrektora Władysława Jechalskiego, jednego z najwybitniejszych inżynierów i organizatorów polskich w tej dobie. Z tą placówką, która uległa reorganizacji i połączeniu z firmą L. Zieleniewski, nie rozstaje się już do końca swego pracowitego żywota.

Praca zawodowa nie przeszkadza Mu do ofiarnego poświęcenia swego czasu w organizacjach społecznych i zawodowych.

Widzimy Go w Radzie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. W ramach tej organizacji jest członkiem Zarządu Grupy Odlewni oraz sprawuje obowiązki Prezesa Sp. Akc. Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi. Od chwili założenia i do ostatnich dni swoich daje obywatelską pracę Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu, jako Członek plenum Komitetu. Nie szczędzi swego doświadczenia i pracuje gorliwie w Komitecie Chłodnictwa, w Instytucie Naukowej Organizacji i Kierownictwa jako Członek Rady i realizator zasad prawidłowej organizacji w przemyśle. Jest do końca swego pracowitego życia członkiem Zarządu najstarszego wydawnictwa technicznego „Przegląd Techniczny”. Sprawuje obowiązki wiceprezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu w pierwszej kadencji Izby, zajmuje stanowisko sędziego handlowego, słowem współpracuje ofiarnie wszędzie tam w licznych organizacjach społecznych, gdzie praca Jego i doświadczenie mogą być użyteczne dla dobra Kraju.

Wszędzie zdobywa sobie największe uznanie, wszędzie wnosi element roztropnej pracy, wielkiego umiaru, poświęcenia, obok wyjątkowej umiejętności współzycia i dawania przykładu w pracy, za co jest darzony zasłużonym szacunkiem i miłością. Ojczyzna odznaczyła Go Złotym Krzyżem Zasługi.

Gdy od nas odchodzisz, Drogi Przyjacielu, jak spracowany oracz po całodzienniej pracy w przedwieczór z zagonia ojczystego odchodzi, niechaj Ci ta polska ziemia we śnie Twym wieczystym lekką będzie, a pamięć Twych czynów i pracy niechaj krzepi Twych następców w służbie dla Ojczyzny.

Twoje cnoty obywatelskie, zaszczytnie przepracowane życie, powszechne uznanie i miłość niechaj będą pociechą dla stroskanej Rodziny, z którą my, Twoi przyjaciele, łączymy się w serdecznym żalu, żeś szeregi nasze opuścił.

Cześć Twej nieskazitelnej pamięci!

Odezwa do Członków P. Z. P. M.

Brak obecnie w Polsce należytego przyrostu ilości wykształconych inżynierów mechaników odczuwany jest powszechnie. Zjawisko to jest nieprzychylnym czynnikiem w realizacji stojącego w dobie dzisiejszej przed Polską programu uprzemysłowienia kraju i wzniesienia go wzwyż w dziedzinie należytego zagospodarowania i zainwestowania.

Dla zadośćuczynienia wspomnianej potrzebie Politechnika Lwowska, posiadająca w tej mierze chlubne zasługi, przystąpiła do rozbudowy swego wydziału mechanicznego i elektrotechnicznego.

Potrzebne na to środki są znaczne i przekraczają sumy wyznaczone z budżetu Państwa.

Jakkolwiek zadośćuczynienie tej potrzebie ma charakter ogólnopolski, to jednak ma ono doniosłe znaczenie dla przemysłu w ogóle, a przemysłu metalowego przetwórczego w szczególności, wobec czego odwołanie się Towarzystwa Studium Maszynowego i Elektrotechnicznego we Lwowie do przemysłu o okazanie pomocy również i z jego strony — posiada swe usprawiedliwienie.

Przemysł metalowy przetwórczy, a głównie poświęcony budowie maszyn, aparatów, konstrukcji i urządzeń technicznych, opierający się na twórczej pracy inżyniera-mechanika i na szybko wznoszącym się postępie wiedzy technicznej, jest niewątpliwie żywo zainteresowany w należyty przyroście ilości wykształconych inżynierów-mechaników.

Pierwsze posiedzenie Komitetu Budowy Wydziału Mechanicznego i Elektrotechnicznego Politechniki Lwowskiej, odbyte w dn. 27 kwietnia r. b. na Zamku Królewskim, pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta R. P., zgromadziło przedstawicieli władz, nauki i przemysłu i po wysłuchaniu referatów, uzasadniających słuszność podjętej inicjatywy, jednogłośnie uchwaliło rezolucję poniższą:

Zebrani na Zamku Królewskim w Warszawie w dniu 27.IV.1938 r. w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej prof. Ignacego Mościckiego, ministrowie zainteresowanych resortów, przedstawiciele władz rządowych, przemysłu i nauki polskiej, po zapoznaniu się z programem zamierzeń komitetu budowy wydziału mechanicznego Politechniki Lwowskiej, uchwalają:

1) umożliwić spełnienie zamierzeń komitetu budowy przez pomoc finansową ze strony rządu i przemysłu w wysokości potrzebnej do szybkiego zrealizowania budowy;

2) ułatwić w myśl zaleceń ministra spraw wojсковych możliwość studiów na wydziale mechanicznym i elektrotechnicznym politechniki przez stworzenie przez zainteresowane resorty odpowiedniej ilości stypendiów.

W tym stanie sprawy, choć jesteśmy świadomi, jak dalece w dobie obecnej produkcja polska jest obciążona na cele publiczne, zarówno świadczeniami obowiązkowymi, jak i licznymi dobrowolnymi, utrudniającymi osiągnięcie zysków, i jak dalece dotkliwym byłoby każde dalsze obciążenie produkcji, to sądzymy jednak, że byłoby stosowną ofiarą wydziałanie z osiągniętych netto zysków dowolnie określonych wpłat na cele tak pożyteczne dla przemysłu, jakim jest rozbudowa Wydziału Mechanicznego i Elektrotechnicznego Politechniki Lwowskiej.

Przedstawiając sprawę powyższą Członkom naszym, prosimy o przychylne traktowanie jej, gdy Komitet Budowy Gmachu Wydziału Mechanicznego i Elektrotechnicznego Politechniki Lwowskiej o to do WPańców się zwróci.

PREZES

Polskiego Związku

Przemysłowców Metalowych

(—) Inż. Piotr Drzewiecki

Przemysł o swych zadaniach i celach

Uchwały zgromadzenia delegatów Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, wobec których opinia publiczna zareagowała niezwykle żywo, uwydatniły gospodarce, a poniekąd i polityczne „credo“ przemysłu.

Zasadnicze cele przemysłu w Polsce, czy gdziekolwiek, nie leżą w sferze politycznej. Jednak dla każdego jasną jest zależność przemysłu od sytuacji politycznej w państwie. Powoduje to, że postawa przemysłu wobec zagadnień politycznych nigdy nie jest bierna. Przeciwnie, we wszystkich krajach przemysł wywalcza sobie wpływ na bieżące zagadnienia ogólne.

W ciągu długiego szeregu lat przemysł w Polsce nie zabierał publicznie głosu. Wynikało to z defenzywnego postawy przemysłu wobec nowych dla niego okoliczności. Te nowe okoliczności to kryzys i jego skutki — szukanie nowych dróg postępu gospodarczego najpierw przy udziale, a następnie coraz bardziej pod kie-

rownictwem czynnika państwowego. Inicjatywa prywatna i jej najważniejszy odcinek — przemysł — doświadczał wszystkich złych skutków kryzysu i znaczną część ciężarów tego stanu rzeczy dźwigał na swych barkach. Jednocześnie padały zarzuty, że to właśnie przemysł ponosi odpowiedzialność za trudności gospodarcze w jakich się kraj znalazł. „Nieudolność“ prywatnej działalności uzupełnia coraz mocniej administracja państwowa, czynnik biurokratyczny, który tym większe znajduje uzasadnienie dla rozwoju swej twórczości im więcej zarzutów uda się nagromadzić przeciw inicjatywie prywatnej.

Lata kryzysu, a nawet pierwsze lata ożywienia gospodarczego są okresem głębokiego upadku prywatnej działalności gospodarczej. Dla patrzących z zewnątrz fakty tego rodzaju jak objęcie przez państwo kierownictwa szeregiem gałęzi przemysłu, rozwój przedsiębiorczości państwowej, regulowanie cen oraz stwo-

zenie sieci różnorodnych zarządzeń interwencyjnych, obrazowało realizację założeń przeciwników inicjatywy prywatnej i oznaczało niechybny i bliski jej całkowity upadek. Świadomość ogółu nie doceniała roli przedsiębiorczości prywatnej, która trwała w defenzywie jednak spełniała doniosłą rolę — obronę swoich warsztatów pracy przed przeciwnościami konjunktury i polityki gospodarczej.

Ostatnie dwa lata ożywienia gospodarczego dokonały poważnej rekonstrukcji znaczenia przedsiębiorczości prywatnej w Polsce. W „skoku wzwyż” uczestniczy każdy warsztat pracy. Mimo niesprzyjających jeszcze warunków, mimo niedostatecznej rentowności rozwija się wytwórczość każdego warsztatu. Mimo skromnych środków finansowych i odcięcia od rynku kredytowego powstają liczne inwestycje prywatne. Rola państwa w tworzeniu nowych inwestycji gospodarczych jest wciąż duża, lecz nikt nie zaprzeczy, że pierwszeństwo przypada tej mniej efektywnej ale masowej działalności inwestycyjnej przemysłu.

Przemysł odzyskuje swą poprzednią pozycję, w oczach opinii staje się znowu czynnikiem rozwoju gospodarczego. To jest zasadnicze podłoże uchwał przemysłu. Podnoszą one rolę i zadania stojące przed przemysłem oraz wskazują na warunki w jakich zadania te mogą być skutecznie rozwiązane.

Jednym z pierwszych jest ustalenie stosunku państwa do wolnych organizacji życia gospodarczego. Wokoło tych organizacji przemysł jest już dziś skonsolidowany. Mają one za sobą tradycję szeregu lat i wiele wspólnych osiągnięć. Cała wartość i sens organizacji polega na tym przede wszystkim, że ludzie ożywieni wspólną ideą lub złączeni wspólnymi interesami łączą się, aby w ten sposób pewne wspólne im wszystkim cele osiągnąć. Łączą się nie pod przymusem, ale z przekonania o wartości i potrzebie danej organizacji oraz jej pożytku dla dobra ogólnego i poszczególnych członków.

Próby wykazania zasadniczej przeciwstawności interesów większego i mniejszego przemysłu, wielkich gałęzi surowcowych i warsztatów przetwórczych, jak się wydaje mają na celu stwarzanie rozdzźwięków w łonie przemysłu.

Bezspornie, istnieją pewne sprzeczności interesów między różnymi działami przemysłu. Są to jednak albo przeciwieństwa pozorne albo na ogół normalne przeciwieństwa jakie wynikają ze stosunku odbiorcy i dostawcy. Przeciwieństwa te są stale usuwane przy udziale organizacji przemysłowych, a uzgadnianie stanowisk wytwarza u obu stron zrozumienie powiązań interesów całego przemysłu.

Przykładem takiej współpracy jest stała wymiana poglądów i uzgadnianie stanowisk przemysłu hutniczego i przemysłu metalowego reprezentowanego przez Polski Związek Przemysłowców Metalowych.

Współpraca ta usunęła wiele punktów spornych i pogłębiła zrozumienie u obu stron, u dostawcy żelaza i u jego głównego odbiorcy.

Wracając do uchwał przemysłu podkreślić trzeba, że znalazły w nich wyraz wielokrotnie już podnoszone zastrzeżenia wobec projektów tworzenia no-

wych organizacji opartych na przymusie, oraz przeświadczenie, że wielkie zadanie uprzemysłowienia Polski można zrealizować w oparciu o swobodę działania jednostek gospodarujących i ich zrzeszeń.

Uchwały przemysłu idą nawet dalej — wskazują jakie z pośród metod gospodarki przemysłowej przeszcześcić należy do polityki i administracji. Znajdujemy w nich stwierdzenie, że człowiek któremu się powierza jakąś pracę, powinien rozporządzać pewną autonomią, mieć pole dla swej inicjatywy i twórczości indywidualnej, a nie kierować się ślepo wykonywanymi nakazami. Tu jest właśnie wielka różnica między praktyką nowoczesnego życia gospodarczego a biurokracją. Pogląd ten uzupełnia dalszy postulat właściwego rozgraniczenia funkcji kontroli, decyzji i wykonania. I do tego postulatu prowadzą doświadczenia zdobyte w praktyce życia przemysłowego. Łączenie wszystkich tych funkcji w „jednych i tych samych podmiotach prowadzi do dowolności i bezwładu i jest zaprzeczeniem porządku prawnego, bez którego nie może sprawnie funkcjonować, ani państwo, ani warsztat pracy“.

Wysuwając te postulaty pod adresem państwa, deklaracja przemysłu, wbrew komentarzom pewnej części prasy, nie domaga się porzucenia przez państwo wszelkich dziedzin gospodarczych. Uchwały podkreślają słuszność tezy, że przed państwem stoi wielkie pole działalności inwestycyjnej, mianowicie inwestycje o rentowności pośredniej, polegające przede wszystkim na gospodarczym uzbrojeniu terenu. Aby jednak istniała harmonia w tworzeniu inwestycji, aby na uzbrojonym przez państwo terenie mogły powstawać i rozwijać się nowe warsztaty, nowe działy pracy, konieczne jest udostępnienie życiu gospodarczemu rynku finansowego. Choćby najbardziej kapitalne inwestycje państwowe tracą sens gospodarczy jeśli nie mogą dać życia inwestycjom bezpośrednio rentownym.

Może najżywszy oddźwięk w głosach opinii znalazła ta część deklaracji przemysłu, która zajmuje się obowiązkami społecznymi przemysłu. Organizacje przemysłowe apelują do przedsiębiorców o aktywną postawę społeczną, o rozwinięcie na terenie poszczególnych warsztatów pracy akcji mającej na celu troskę o zdrowie i wypoczynek pracowników, rozwój urządzeń zdrowotnych i kulturalnych.

Szczególną wagę przywiązuje deklaracja do zagadnienia opieki nad młodzieżą. Jest to pierwszorzędnej wagi problem dla przyszłości narodu. Organizacje przemysłowe apelują do przedsiębiorstw o bliższe zainteresowanie się losem młodzieży, o współdziałanie w jej zawodowym dokształcaniu, o możliwie liczne zatrudnienie młodych pracowników.

Deklaracja kończy się wezwaniem do działania przemysłu pod własną firmą. „Epoka konsolidacji wymaga od przemysłu nie tylko dobrego prowadzenia przedsiębiorstwa, nie tylko akcji społecznej na terenie własnego przedsiębiorstwa przemysłowego. Niezbędnym jest, aby w działalności społecznej, na terenie całego kraju — w której udział finansowy przemysłu już obecnie jest bardzo wydatny — przemysł występował przede wszystkim z własną inicjatywą i ją realizował, a w akcji społecznej służył nie tylko środkami finansowymi, lecz osobistym udziałem“.

Wiadomości związkowe

PAŃSTWOWE ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
Biblioteka F. K. „Ursus”

Pomoc zimowa

Stołeczny Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym poinformował Izbę, iż rzeczywisty wpływ ze świadczeń na pomoc zimową w stosunku do wpływów preliminowanych dla poszczególnych kategorii ofiarodawców wynosi:

- od handlu — 25,6%
- od lokali — 62,0%
- od przemysłu i rzemiosła — 65,0%
- od uposażeń służbowych — 100,0%.

Ze względu na powyższe, Izba uprzejmie prosi o wywarcie wpływu, celem przyspieszenia pokrycia niezłożonych jeszcze lub zaległych ofiar.

Świadczenia na pomoc zimową zostały uchwalone przez przedstawicieli przemysłu i handlu i dlatego też Izba uważa, iż jakkolwiek ofiary te są dobrowolne, to jednak złożenie ich stanowi obywatelski obowiązek każdego przedsiębiorstwa.

Sprawozdanie Wydziału Eksportowego P. Z. P. M. za rok 1937

Nakładem Związku wydane zostało sprawozdanie o eksporcie artykułów przemysłu metalowego przetwórczego, korzystających ze zwrotu cła za rok 1937.

Ogółem wywieziono omawianych artykułów wagi 26.595.598 kg., wartości zł. 14.584.508.— (w roku 1936 wywóz stanowił 15.218.687 kg., wartości zł. 8.227.938.—); wzrost wagowy i wartościowy eksportu stanowił ok. 175%. Na ogólne zwiększenie wywozu

wpłynął znaczny wzrost wywozu rur, przewodów z blachy żelaznej (wzrost 5,04-krotny), naczyń blaszanych emaliowanych (wzrost 2,35-krotny), gwoździ (wzrost 1,73-krotny), drutu (wzrost 1,71-krotny) i blachy ocynkowanej (wzrost 1,48-krotny). Wywóz narzędzi rolniczych i wyrobów obrobionych z żelaza i stali dał niewielką nadwyżkę, a wywóz odlewów żeliwnych i maszyn włókienniczych utrzymał się na poziomie roku poprzedniego. Inne wyroby metalowe nie odgrywały poważniejszej roli w całości wywozu roku 1937.

Towary szły w następujących kierunkach: w Europie w ilości 13.394.668 kg., wartości złotych 6.719.161.—; w Azji w ilości 5.208.475 kg., wartości zł. 2.684.664.—; w Afryce w ilości 2.377.954 kg., wartości 2.064.957.—; w Ameryce w ilości 5.600.275 kg., wartości zł. 3.079.395.—; w Australii w ilości 14.226 kg., wartości zł. 16.331.—.

Należna suma zwrotu cła wynosiła ogółem zł. 2.042.162.63 i stanowiła 14% wartości wywiezionego towaru. (G).

Powołanie do życia Tow. Budowy i Sprzedaży Obrabiarek

Jednym z najważniejszych zagadnień związanych z przeprowadzaniem obecnie uprzemysłowieniem kraju, jest sprawa zaopatrzenia w obrabiarki.

Zapotrzebowanie Polski na obrabiarki rozpadają się na dwie grupy:

- a) obrabiarki specjalne i precyzyjne,

PRZYSZŁOŚĆ PRZEMYSŁOWEGO ROZWOJU LITWY

Po wojnie europejskiej i uzyskaniu niepodległości, zwrócono na Litwie specjalną uwagę na podniesienie stanu rolnictwa.

Wzorując się na gospodarce państw skandynawskich i swych północnych bałtyckich sąsiadów, Litwa w krótkim czasie osiągnęła na tym polu bardzo poważne sukcesy.

Wobec tego jednak, iż jest ona niewielkim, a więc nie rozporządzającym znacznymi kapitałami państwem, nie mogła rozwinąć przemysłów przetwórczych, nie stojących w bezpośrednim związku z rolnictwem. Tym bardziej, iż potrzebne surowce, t. j.: żelazo, węgiel, ropę i oleje, wobec braku bogactw naturalnych, trzeba sprowadzać z zagranicy.

Nieco inaczej przedstawia się sprawa przemysłu tekstylnego. Przed wojną na terenie Litwy znajdowało się około 100 zakładów i warsztatów tego działu, zostały one jednak w czasie wojny zniszczone.

Obecnie, w szczególności po przejściu kryzysu, a więc w ciągu ostatnich dwu lat przemysł włókienniczy wybitnie się podniósł. W roku 1935 liczone tylko około 55 warsztatów, zatrudniających 4.800 ludzi,—w końcu zaś 1937 r. fabryk i zakładów tekstylnych było już do 80, a załogi ich wynosiły ponad 7.500 osób.

Produkcja wełny stale wzrasta dzięki uszlachetnianiu rasy, tak iż w najbliższych latach Litwa niezależni się prawdopodobnie od importu wełny. W ostatnich czasach rozbudowano i zmodernizowano kosztem 350.000 Litów największą fabrykę Drobe. Fabryka ta przerabia około 700 ton wełny rocznie;

z ilości tej około 30% pochodziło z importu. Poza tym założono niedawno w Kownie nową fabrykę materiałów wełnianych i bawełnianych p. f. „Limas S. A.” przy udziale kapitałów żydowskich. Wszystkie jednak te zakłady nie wystarczają jeszcze na pokrycie wewnętrznego zapotrzebowania kraju.

Również bardzo pomyślnie rozwija się koncentrujący się w Szawlach przemysł garbarski. Wartość produkcji garbarskiej, która jeszcze dwa lata temu wynosiła niepełne 9 milionów litów, wzrosła w ostatnim roku o sumy 14 i pół miliona litów. Wyrabiają przeważnie skóry podszwowe (około 65% całej produkcji), juchtowe (20%) i nieznaczne ilości skór chromowych. Surowiec w 50% był importowany, a około 25 — 30% produkcji po uszlachetnieniu sprzedawano zagranicę.

Rozwój jednak tych dwóch rodzajów przemysłu szedł poniekąd równoległe z podniesieniem stanu rolnictwa, gdy tymczasem przemysł metalowy, choćby z podanych już wyżej przyczyn, nie był w stanie rozwojowi temu dorównać.

Tym niemniej jednak wzrastające w sposób ciągły potrzeby rynku wewnętrznego, a w szczególności zapotrzebowanie mechanizującego się rolnictwa, dają duże możliwości do rozbudowy nowych gałęzi metalowego przemysłu przetwórczego.

Na pierwszym planie stoi sprawa **mechanizacji rolnictwa**, na Litwie bowiem już obecnie daje się odczuwać brak robotników rolnych. Brak ten wynoszący około 45.000 ludzi da się wyrównać tylko przez zmechanizowanie rolnictwa. Dlatego też bezzwłocznie po polepszeniu się koniunktury nadzwyczaj szybko wzrosły zakupy maszyn rolniczych, osprzętu folwarcznego, lokomobil i t. p. Tak np., gdy w ciągu marca 1936 wwieziono ogółem maszyn rolniczych wszelkiego rodzaju tylko na sumę

b) obrabiarki dla obróbki mniej precyzyjnej w przemyśle, dla warsztatów naprawczych i rzemiosła.

Cały szereg warsztatów i fabryk nie nabywa obrabiarek, bo nikt im nie oferuje maszyn, na takich warunkach, na jakich mogliby je nabyć.

Tymczasem sprawa jak najszybszego zaopatrzenia warsztatów w popularne tanie obrabiarki jest zagadnieniem szczególnie żywotnym zarówno dla ogólnych interesów Państwa, jak też i szerokiej rzeszy rzemieślników i drobnego przemysłu.

To też grono wybitnych jednostek polskiego przemysłu metalowego powołało do życia Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Obrabiarek, s. z o. o.

Żołycielami tej organizacji są następujące przedsiębiorstwa: Huta Pokój S. A., T-wo Starachowickich Zakładów Górniczych S. A., Wł. Leśniewski, Müller i Seidel, Inż. Abłamowicz, S. K. S., „Norma“, Wł. Ambrożewicz, Cytling, J. Gorzelniak, L. Zimnoch, A. Bogdański, Zubko, Bielawski.

Program pracy Towarzystwa ustalony został w sposób następujący: 1) Uporządkowanie już istniejącej produkcji popularnych obrabiarek; 2) modernizowanie typów budowanych i uruchomienie produkcji nowych typów; 3) zorganizowanie w poszczególnych wytwórniach seryjnej budowy określonych typów maszyn o znormalizowanych elementach, 4) organizowanie pomocy przy zaopatrywaniu się w surowce i odlewy i czuwanie nad poziomem jakościowym tychże, 5) utworzenie stałego biura konstrukcyjnego i poradnictwa warsztatowego dla fabryk, 6) zorganizowanie racjonalnej pomocy kredytowej dla wytwórców, 7) zorganizowanie sprzedaży obrabiarek wśród rzemiosła i drobnego przemysłu na warunkach kredytowych.

W działalności swojej Towarzystwo Budowy i Sprzedaży Obrabiarek opiera się o pomoc finansową Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych, która obiecała Towarzystwu najdalej idące poparcie.

Na czele Towarzystwa stoi Rada i Zarząd. W skład Rady Towarzystwa weszli pp.: dr. inż. Stanisław Surzycki, prezes concernu Huty Pokój S. A. — jako Prezes, inż. Kurt Seidel, dyr. techn. S. A. Müller i Seidel i inż. Władysław Leśniewski (f. własna) jako wiceprezesi, Julian Zimnoch, Ludwik Cytling, Stanisław Skokowski, Kazimierz Raczyński, inż. Kazimierz Wretowski, inż. Jan Zubko jako Członkowie Rady.

Zarząd Towarzystwa stanowią pp.: inż. Zygmunt Abłamowicz, inż. Stanisław Ambrożewicz i Stefan Gruchała.

Z Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

W dniu 13-go czerwca br. odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy, na którym — poza załatwieniem szeregu spraw bieżących — dokonano wyboru delegatów Grupy do Komisji Komunikacyjnej Izby Przemysłowo Handlowej w Warszawie. Jako delegaci weszli — Prezydium oraz dyrektor Grupy.

Pierwsze posiedzenie Komisji Komunikacyjnej Izby Przem. Handl. z udziałem wybranych delegatów odbyło się w dniu 24 czerwca br., dalsze posiedzenia odbyły się 30 czerwca oraz 1 bm., celem przedyskutowania obszernego referatu Związku Izb w sprawie motoryzacji.

W sprawie drożyzny części zapasowych oraz podjęcia na większą skalę wyrobu części zamiennych do kursujących w kraju pojazdów mechanicznych postanowiono:

Tym się tłumaczy, iż samochodowe transporty ciężarowe w okolicach Kowna, Mariampola i Szawel wynoszą już obecnie około połowy wszystkich przewozów, a nawet na niektórych szlakach przewyższają pod względem tonażu transporty konne.

Ponieważ benzyna jest produktem importowanym, bardzo ważnym zagadnieniem jest sprawa paliw zastępczych, a mianowicie węgla drzewnego i koks torfowego. Po przeprowadzeniu prób z generatorami na węgiel drzewny, departament leśny zdecydował się na urządzenie fabryki dla produkcji węgla drzewnego w Olicie.

Do dalszych zagadnień, które czekają na rozwiązanie należą: rozbudowa kolei i dróg kołowych, rozszerzenie portu w Kłajpedzie, budowa gazowni w Kowlu i elektryfikacja kraju przez wyzyskanie sił wodnych. Pierwszym krokiem do elektryfikacji w szerszym znaczeniu jest utworzenie się grupy przemysłowej do budowy wodnej elektrowni okręgowej w Antalipte — dla zaopatrywania okręgów północnych: Rokiszki, Utena i Poniewież. Bada się również możliwości budowy elektrowni wodnej w okręgu Szawelskim.

Wobec dużego zapasu zupełnie niewykorzystanych sił wodnych i złóż torfu, Litwa po przeprowadzeniu planu elektryfikacyjnego będzie mogła w zupełności uniezależnić się od importu węgla. Jest to jednak na razie przynajmniej sprawą dość odległej przyszłości, mimo bowiem na ogół dobrego stanu gospodarczego odczuwać się daje brak kapitałów, koniecznych do przeprowadzenia inwestycji w większym stylu.

K. Podhorski-Okołów inż. dipl.

75.000 Litów, w tymże miesiącu 1937 roku import odpowiednich pozycji wynosił około 750.000 Litów, czyli wzrósł dziesięciokrotnie. Z ostatniej sumy około 40% przypadało na narzędzia rolnicze, zakupione w Sowietach. W obliczeniu całorocznym zapotrzebowanie na maszyny rolnicze wzrosło w roku ubiegłym w porównaniu z rokiem 1936 — czterokrotnie. Przewidywania na przyszłość są bardzo korzystne — w latach bowiem kryzysu nie nabywano prawie zupełnie maszyn i narzędzi, tak iż wartość koniecznego dopełnienia (prócz normalnego bieżącego zapotrzebowania) wynosi według przybliżonych obliczeń prawdopodobnie około 12 milj. Litów.

Przemysł metalowy w kraju choć w nieznacznych narazie rozmiarach zaczyna się powoli rozwijać, przy czym ochrona celna jest mu skuteczną podporą. Powstała w roku 1937 nowa odlewnia w Kownie zaopatrywać będzie rynek wewnętrzny w półfabrykaty, sprowadzane dotąd z zagranicy. Projektuje się uruchomienie zakładów produkujących rury ołowiane, noże, widelce, okucia i drobne artykuły żelazne.

W obecnych warunkach, wobec bardzo rzadkiej sieci kolejowej, sprawa **motoryzacji** nabiera na Litwie szczególnego znaczenia. Do niedawna rozwój jej skrępowany był bardzo wysokimi opłatami celnymi i podatkami, jak również stosunkowo wysoką ceną monopolowej benzyny. Gruntowna zmiana jednak po wydatnym obniżeniu ceł, tak iż w roku 1937 przybyło ogółem 680 samochodów — co stanowi 35% ilości uprzednio posiadanych. Bardzo ważną rolę odgrywają na Litwie autobusy, jak również ciężarówki. Rozdział taboru jest jednak bardzo nierównomierny; najwięcej samochodów posiadają naturalnie Kowno, Kłajpeda i Szawle, podczas gdy wschodnie kresy (jak np. Wilkomierz—Ukmerge) są prawie zupełnie pozbawione samo-

- a) prosić Państwowe Zakłady Inżynierii o rozszerzenie obecnej listy części — akcesorii, mających dostęp bezpośredni na rynek,
- b) zainteresować wytwórców podjęciem wyrobu części, których przywóz z zagranicy jest hamowany odpowiednimi zarządzeniami Min. Przem. i Handl.,
- c) prosić Prezydium o przeprowadzenie dalszych badań nad powołaniem do życia Organizacji (Spółki) dla wyrobu i zaopatrzenia rynku w części zamienne.

W charakterze członka rzeczywistego Grupy została przyjęta z dniem 1-go czerwca br. firma „Perkun“, Warszawa.

Rada i Walne Zgromadzenie Grupy Odlewni

Dnia 27 maja r. b. w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych odbyło się posiedzenie Rady Grupy Odlewni pod przewodnictwem prof. inż. J. Buzka. Sprawozdanie z działalności złożył prezes Zarządu p. K. Gierdziejewski. Dłuższe wyjaśnienie poświęcone zostało obecnemu stanowi zagadnienia wprowadzenia kwalifikowania odlewni, w pierwszym rzędzie odlewni żeliwa. Jednym z postulatów wysuwanych przez odlewnie w związku z przewidywanym wprowadzeniem zasady kwalifikowania jest rozciągnięcie ulg inwestycyjnych, przewidzianych ustawą z dn. 9.IV r. b. na wszystkie odlewnie czynne w dniu ogłoszenia ustawy na całym terenie Polski.

Zagadnienie interwencjonizmu, przedyskutowane na posiedzeniach Zarządu Grupy w związku z opracowaniem ankiety rozesłanej przez „Komisję p. min. Klarnera“, doprowadziło do stwierdzenia, że przemysł odlewniczy stoi na stanowisku, że pewne formy interwencjonizmu są wskazane i uzasadnione, szczególnie w odniesieniu do tegoż przemysłu: wymagają jednak skoordynowania i równoległego załatwienia szeregu postulatów, ponieważ tylko w tych warunkach można będzie spodziewać się osiągnięcia dodatnich rezultatów interwencjonistycznych zarządzeń.

Zarząd Grupy współpracował z Dyrekcją P. Z. P. M. na terenie Komisji, uzgadniając warunki współpracy przemysłu metalowo-przetwórczego z hutniczym.

W formie ostatecznej przedstawił Zarząd projekt regulaminu o wprowadzeniu „Znaku Ochronnego“ dla wyrobów członków Grupy Odlewni, opracowany przez Członka Zarządu Grupy p. inż. K. Fangora i skorygowany wg. wyników ankiety rozpisanej wśród członków Grupy Odlewni. Projekt ten zatwierdzono do przedłożenia Walnemu Zgromadzeniu Grupy Odlewni. W związku z tym projektem Zarząd Grupy, w myśl wniosku p. inż. K. Witwickiego, postanowił przystąpić do normalizacji warunków produkcji odlewów żeliwnych handlowych, pragnąc przede wszystkim ustalić istotne i racjonalne normy żeliwa, stosowane przez odlewnie pod tym względem miarodajne.

P. K. Gierdziejewski poinformował następnie o współpracy nawiązanej z Komisją Odlewnictwa przy Tow. Wojskowo - Technicznym na odcinku opracowania programów i warunków zaopatrzenia odlewni w maszyny i urządzenia produkcji krajowej. Również nawiązana została przez Grupę Odlewni współpraca ze wspomnianą Komisją T. W. T. na odcinku uporządkowania zaopatrzenia odlewni w piaski

formierskie. Sprawa fabrykacji w kraju odpowiedniego sortymentu narzędzi formierskich wkrótce wejść może na drogę realizacji, ponieważ opracowane przez Grupę Odlewni w r. ub. normy narzędzi, zatwierdzone zostały przez P.K.N. Wkrótce rozesłane one zostaną odlewniom z prośbą o skonkretyzowanie swoich potrzebowań, poczym przeprowadzone będą konferencje z ewent. producentami narzędzi.

W ożywionej dyskusji w związku ze sprawozdaniem Zarządu zabierali głos pp. Wielogłowski, Ambrożewicz, Macher, Lutosławski, Langiewicz, Jarkowski i inni wypowiadając szereg uwag co do dróg i sposobów realizacji zagadnień stojących przed odlewnictwem polskim. Vice-Prezes Zarządu p. J. Zybert zaznajomił Członków Rady z wystąpieniem Prezydium P. Z. P. M. do JWPana Ministra W. R. i O. P. w sprawie pogłębienia nauczania odlewnictwa na Politechnikach warszawskiej i lwowskiej i konieczności stworzenia Katedry Odlewnictwa w pierwszym rzędzie na Politechnice Warszawskiej. Składając podziękowanie Dyrekcji P.Z. P.M. za powziętą inicjatywę, Rada Grupy postanowiła przedłożyć Walnemu Zebraniu wybranie Delegacji w składzie: pp. A. Dunina, K. Gierdziejewskiego, J. Milkera, Z. Rytla i J. Zyberty, w celu osobistego przedstawienia Panu Ministrowi W. R. i O. P. konieczności realizacji postulatów stworzenia Katedry Odlewnictwa, oraz upoważniła p. K. Gierdziejewskiego do przedstawienia Rektorowi Politechniki Warszawskiej uchwał Walnego Zgromadzenia Grupy Odlewni w tej sprawie.

Po zamknięciu obrad Rady Grupy Odlewni odbyło się pod przewodnictwem Członka Rady p. dyr. W. Wielogłowskiego Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy Odlewni. Po wysłuchaniu sprawozdania z działalności Grupy za rok 1937, oraz sprawozdania finansowego, Walne Zgromadzenie na wniosek Komisji Rewizyjnej udzieliło Zarządowi absolutorium oraz zatwierdziło budżet Grupy na r. 1938.

W wyniku przeprowadzonych wyborów ustalony został następujący skład Władz Grupy Odlewni:

Prezes Rady: prof. J. Buzek. V-prezesa: Z. Rytel i T. Neuman, Członkowie: S. Ambrożewicz, J. Dickman, K. Fangor, K. Gierdziejewski, S. Jarkowski, S. Langiewicz, J. Lutosławski, E. Macher, J. Milker, ś. p. J. Mirowski, D. Szware, L. Skibiński, W. Wielogłowski, K. Witwicki, E. Schmeja, L. Zakrzewski i J. Zybert.

Zarząd Grupy ukonstytuował się następująco:

Prezes: K. Gierdziejewski, v-prezes J. Zybert; Członkowie: K. Fangor, J. Milker, K. Witwicki.

**

Dnia 7 czerwca zostali przyjęci przez p. Vice-Ministra W. R. i O. P. prof. J. Aleksandrowicza przedstawiciele Grupy Odlewni wybrani przez ostatnie Walne Zgromadzenie. W dłuższej rozmowie pp. A. Dunin, K. Gierdziejewski i J. Zybert przedstawili p. Ministrowi i obecnemu na konferencji Dyrektorowi Dep. Szkół Wyższych stan nauczania odlewnictwa w wyższych uczelniach technicznych i wyjaśnili konieczność utworzenia Katedry Odlewnictwa na Politechnice Warszawskiej oraz wprowadzenia nauczania odlewnictwa na Wydziale Chemicznym, jako przedmiotu obowiązkowego dla specjalizujących się w kierunku metalurgicznym. Po doręczeniu memoriału, wyczerpująco wyjaśniającego konieczność zwrócenia uwagi na pogłębienie nauk odlewniczych w Polsce, uzyskała Delegacja za-

pewnienie JWPana Vice-Ministra, że poruszona sprawa będzie przedmiotem osobistych badań M. W. R. i O. P.

**

Dn. 22 czerwca odbyło się pod przewodnictwem P. Min. C. Klarnera w lokalu Związku Izby Przem. Handlowych w Warszawie (Wiejska, 10) ogólne zebranie Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowego Kongresu Odlewniczego (M. K. O.), na którym wyczerpująco przedstawiony został stan prac Komitetu Wykonawczego M. K. O. oraz budżet wydatków i wpływów. Po zaakceptowaniu wniosków przedstawionych przez Komitet Wykonawczy, Komitet Organizacyjny postanowił otworzyć z dniem 1-go lipca r. b. zapisy na uczestnictwo w pracach Kongresu i przedłożyć odpowiednie sprawozdanie pp. Członkom Komitetu Honorowego.

Z Grupy Producentów Narzędzi P. Z. P. M.

Komisja Redakcyjna Pierwszego w Polsce Katalogu Narzędzi, który opracowywany jest przez Grupę, zakończyła prace nad działem narzędzi rzemieślniczych.

Stan zatrudnienia w przemyśle metalowym w kwietniu r. b.

W zeszytach 16 „Wiadomości Statystycznych“ z dn. 5 czerwca r. b., zostały ogłoszone dane, dotyczące stanu zatrudnienia w m. kwietniu r. b.

W przemyśle metalowym było w kwietniu zakładów czynnych — 848, nieczynnych — 61 *). W przemyśle elektrotechnicznym było zakładów czynnych — 82, nieczynnych — 6. Razem było w przemyśle metalowym zakładów czynnych — 930, nieczynnych — 67.

Robotników zatrudnionych przy produkcji było w kwietniu r. b. ogółem 164.414, z czego w przemyśle metalowym 149.691 i elektrotechnicznym — 14.723. Z liczby 149.691 robotników tylko 17.795 pracowało niepełny tydzień, co stanowi 11,9%. Procent częściowo zatrudnionych w przemyśle elektrotechnicznym wynosi 14,1%. Za wyjątkiem przemysłu poligraficznego, przemysły metalowy i elektrotechniczny posiadają najniższy procent częściowo zatrudnionych. Średnio cały przemysł polski wykazuje 21,6% częściowo zatrudnionych robotników.

Ogółem przepracowano w kwietniu r. b. tygodniowo w przemyśle metalowym 6.745.000 robotnikogodzin, w przemyśle elektrotechnicznym 667.000, co daje na jednego robotnika tygodniowo 45,1 godzin i 45,3.

W porównaniu z kwietniem roku ubiegłego, ilość robotników zatrudnionych w całym przemyśle metalowym w ostatnim dniu tego miesiąca wynosiła w 1937 roku — 135.973, a w 1938 r. — 158.087 t. zn. wzrosła o 16,3%; w przemyśle elektrotechnicznym wzrosła z 12.804 do 15.913 t. j. o 24,3%. (G.).

*) Przypomnieć trzeba, że od roku dane ogłaszane przez G. U. S. są zmienione, a mianowicie włączono do przemysłu metalowego wszystkie wytwórnie wojskowe, warsztaty kolejowe itp. tak, że obecnie dane liczbowe obejmują wszystkie bez wyjątku zakłady i warsztaty metalowe zatrudniające normalnie 20 i więcej robotników.

Rozbudowa C. O. P.

W Kielcach rozpoczęto budowę olbrzymiej drożdźowni, stanowiącej ostatni wyraz techniki. Fabryka ta ma być zbudowana w tempie prawdziwie rekordowym i zostanie uruchomiona w pierwszych miesiącach roku przyszłego. W Radomiu rozpoczęto budowę fabryki sprzętu telekomunikacyjnego, która ma być ukończona na jesieni r. b. Zatrudniać ona będzie ponad 300 robotników. Pod Dębicą rozpoczęto również budowę fabryki syntetycznego kauczuku oraz fabrykę wyrobów gumowych.

Maszyny z Francji dla nowej elektrowni w C.O.P.

We Francji zamówione zostały już maszyny elektryczne dla nowej elektrowni w Nisku, na terenie Centralnego Okręgu Przemysłowego. Jak wiadomo, elektrownia ta budowana jest dzięki uzyskaniu przez Polskę 14-milionowej pożyczki francuskiej.

Eksport do Anglii

Firma International Refining Co. Ltd., Old Trinity House, 5 Water Lane, London E. C. 3, pragnie objąć zastępstwo na Imperium Brytyjskie polskich firm z branży metalowej (fabrykaty i półfabrykaty).

O firmie tej posiadamy korzystne referencje Izby Handlowej Polsko-Brytyjskiej i możemy służyć niemi na żądanie.

O budownictwie garaży

Automobilklub Polski wydał broszurę p. n. „Zbiór informacji dotyczących budownictwa garażowego“. Wydawnictwo to może stanowić ciekawy przyczynek dla rozwoju tak dotychczas zaniedbanego gałęziarstwa.

Rokowania handlowe z Italią — odłożone

Zapowiedziane na koniec czerwca rokowania handlowe polsko - italskie, zostały przełożone na jesień. Przyczyną jest przedłużanie się rozmów wstępnych. Pertraktacje dotyczące miały stosunków handlowych pomiędzy Polską i Italią oraz spraw turystycznych.

Z Komisji Bezpieczeństwa Pracy P. Z. P. M.

W dn. 21 czerwca r. b. w lokalu klubowym Sp. Akc. J. John w Łodzi, prelegenci z ramienia Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych wygłosili szereg odczytów na temat walki z wypadkami przy pracy. Był to drugi z kolei cykl wykładów z tego zakresu, zorganizowany dla kierowników i pracowników łódzkich fabryk metalowych.

Liczne grono słuchaczy świadczy o dużym zainteresowaniu sprawami akcji bezpieczeństwa pracy w łódzkich fabrykach przemysłu metalowego.

W okresie powakacyjnym Dział Bezpieczeństwa Pracy P. Z. P. M. zorganizuje podobne wykłady w innych ośrodkach przemysłu metalowego, jak Sosnowiec, Katowice, Bydgoszcz i t. d.

Ze Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych

Dnia 28 czerwca r. b. odbyło się w Warszawie Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Udziałowców Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych.

Óbrady zagań wprezes Rady dyr. Henryk Poreyko, po czym dokonano wyboru prezydium Zgromadzenia, do którego weszli pp. Jan Zubko — jako przewodniczący, Janusz Dębicki i Wacław Mossey — jako asesorowie.

Sprawozdanie z działalności złożył urzędujący członek zarządu p. St. Gruchała. Jak wynika ze sprawozdania, Spółdzielnia rozwija się bardzo dobrze. W okresie czterech miesięcy istnienia Spółdzielni — Spółdzielnia zdyskontowała weksli na sumę przeszło 400.000 zł i udzieliła kredytu w otwartym r-ku na sumę przeszło 50.000 zł. W tym czasie ilość członków Spółdzielni wzrosła o 110%. Rewizja przeprowadzona w Spółdzielni przez Związek Rewizyjny wykazała, że Spółdzielnia rozwija się w sposób zadawalający i jest prowadzona należycie, wobec czego w najbliższym czasie zostanie ona przyjęta na członka Związku.

Władze Spółdzielni stanowią obecnie:

Rada pp.: dr. inż. Stanisław Surzycki (Huta Pokój S. A.) — prezes, dyr. Henryk Poreyko (P.Z.L.) — wprezes, Zygmunt Abłamowicz (f. własna), prof. Konrad Czerwiński (Compensator), Janusz Dębicki (Bistal), Wacław Mossey (f. własna), dr. Alfred Szner (Perun), Zygmunt Wolski (P.W.U.), Kazimierz Wretowski (Huta Ludwików), Józef Zybert (St. Weigt), Jan Zubko (f. własna).

Zarząd pp.: Julian Borstem (Haeberle) i Stefan Gruchała (Szlif).

Komitet Dyskontowy: Zygmunt Abłamowicz (f. własna), prof. Konrad Czerwiński (Compensator), Celsiusz Kopecki (P.Z.Inż.), Jerzy Słubicki (Huta Pokój S. A.), Józef Zybert (St. Weigt).

Odmrażamy nasze należności w Hiszpanii

W niedługim czasie sprowadzone zostaną do Polski większe partie rudy żelaznej i piritów z Hiszpanii. Tranzakcja ta ma na celu częściowe odmrożenie naszych należności eksportowych.

Przedłużają międzynarodowe kartele

W ostatnich czasach dokonano przedłużenia kilku międzynarodowych umów kartelowych. Na okres trzyletni przedłużono międzynarodowy kartel blachy białej. Rozszerzona też została międzynarodowa konwencja cennikowa w dziale zimnowalcowanej bednarki opakunkowej, przy czym utworzono normalny kartel kwotowo - cennikowy na najbliższe trzy lata. Przedłużony też został IREG (międzynarodowy kartel eksporterów żelaza).

Uroczystość jubileuszowa pracowników firmy S.A. Fabryk Metalowych Norblin, Bracia Buch i T. Werner w Warszawie

W niedzielę dnia 26 czerwca r. b. odbyła się rzadka i piękna uroczystość uczczenia 50-lecia nieprzerwanej pracy czterech pracowników z wydziału platerów wymienionej firmy członkowskiej.

Szczęśliwymi Jubilatami są pp.:

Ludwik Strączyński, Albin Mierzejewski, Aleksander Górski i Władysław Rudolf.

Podniosła uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem w kościele Wszystkich Świętych przy pl. Grzybowskiem. Mszę św. celebrował Czcigodny Ksiądz Prałat Marceł Godlewski w licznej asyście, a podczas nabożeństwa śpiewał chór robotniczy Towarzystwa Norblin.

W uroczystości wzięli udział, poza jubilatami i ich rodziną, przedstawiciele Rady Towarzystwa w osobach pp. Prezesa Jerzego Komorowskiego i wiceprezesa Rady Mieczysława Porowskiego; w imieniu założycieli Towarzystwa — p. Prof. Wacław Werner, dyrekcja zakładu, urzędnicy, współpracownicy warsztatowi i delegaci innych działów wytwórczości firmy. W imieniu zaś Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, w zastępstwie p. Dyr. A. Dumina — Inż. Janusz Czarliński.

Dalszy ciąg uroczystości odbył się w lokalu Koła Kulturalno - Oświatowego pracowników Towarzystwa, przy ul. Prostej.

Uroczystość zagań Prezes Rady T-wa p. Jerzy Komorowski następującym przemówieniem:

„Szanowni Panowie Jubilaci, Panie i Panowie!

Jako Prezesowi Rady naszego Towarzystwa przypadł mi w udziale miły obowiązek otwarcia nad wyraz pięknej i bardzo rzadkiej uroczystości jubileuszu przeszło 50-letniej pracy w zakładach naszej firmy panów: Ludwika Strączyńskiego, Albina Mierzejewskiego, Aleksandra Górskiego i Władysława Rudolfa, pracowników wydziału platerów.

Podkreślając wyjątkowy charakter dzisiejszego naszego zebrania, pragnąłbym przy sposobności zaznaczyć, że Władze naszej Spółki wysoko sobie doceniają tak długoletnią pracę swych robotników i po czytują Im to za niemałą zasługę, że w różnych okolicznościach rozwoju naszej Firmy wytrwali przy niej na zaszczytnym posterunku pracy, przyczyniając się w ten sposób do jej dobrobytu i coraz lepszej przyszłości.

W imieniu Rady naszego T-wa pozwalam sobie złożyć Wielce Szanownym Panom Jubilatom serdeczne podziękowanie za tę wytrwałą pracę oraz złożyć Im życzenia najlepszego zdrowia po długie, długie lata.

Jednocześnie korzystam z okazji, by podziękować wszystkim tu obecnym za łaskawe przybycie na uroczystość dzisiejszą, a w szczególności panu Dyr. Czarlińskiemu, jako przedstawicielowi Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych“.

Dalsze przemówienia wygłosili: w imieniu Zarządu Firmy — dyr. techn. p. Władysław Domański, w imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — p. Inż. Janusz Czarliński; poczym przemawiał dyr. handl. p. Kazimierz Pichelski, wręczając Jubilatom piękne upominki w postaci złotych zegarków z łańcuszkami i po 500 zł. jako nagrodę pieniężną.

Nastąpiły przemówienia delegata robotników z działu platerów p. Leonarda Sroczyńskiego i p. Prof. Wacława Wernera—imieniem współzałożycieli firmy.

Szczerze wzruszeni Jubilaci wyrazili Swe serdeczne podziękowanie za tak podniosłe i uroczyste upamiętnienie ich jubileuszu.

Na zakończenie uroczystości jubileuszowych odbyło się przyjęcie w mile i gustownie udekorowanej sali, podczas którego przygrywała orkiestra pracowników firmy.

W czasie przyjęcia panował serdeczny nastrój, którego wyrazem były liczne toasty.

Cała uroczystość była również dowodem szczerego i serdecznego stosunku pomiędzy kierownictwem, a pracownikami Tow. Norblin, Bracia Buch i T. Werner.

Metale nieżelazne w przemyśle zbrojeniowym

Czasopismo „Metallwirtschaft“ zamieściło w numerze z 20 maja r. b. artykuł p. t. „Metale nieżelazne w przemyśle zbrojeniowym“. Ponieważ sprawa metali nieżelaznych powinna być otoczona szczególną troską czynników czuwających nad naszym przemysłem zbrojeniowym, zamieszczamy artykuł niemieckiego czasopisma w obszernym streszczeniu, uznając, że należy przy każdej okazji zwracać uwagę na ten pierwszorzędny problem.

Aczkolwiek żelazo jest podstawowym surowcem przemysłu zbrojeniowego, to tym niemniej niezbędnym dla dostarczania pełnowartościowego sprzętu wojennego jest posiadanie dostatecznej ilości metali kolorowych, w pierwszej linii miedzi, ołowiu, manganu, cynku, aluminium, antymonu, cyny i rtęci.

Miedź jest niezbędną dla produkcji pierścieni wodzących pociski artyleryjskie i nie może być dla tego celu zastąpioną przez żaden inny metal. W postaci mosiądzu służy do wyrobu łusek karabinowych i armatnich.

Niemcy w okresie 1930 — 1936 zwiększyły własne wydobycie rudy miedzianej z 842 tys. ton na 1.152 tys. ton, o zawartości 28 tys. ton miedzi. Produkcję własną Niemiec uzupełnia import w wysokości 195 tys. ton.

Miedź wydobywana jest w Niemczech w okręgu Mansfeld, gdzie miedź wydobywana jest już od wieków. Jako znamienne podać trzeba, że w miarę wydobywania coraz to głębszych pokładów, zawartość miedzi spada. Tym niemniej, zdaniem fachowców, te ubogie złoża ciągną się w tak dużej ilości, że starczy jeszcze na długie czasy.

Jednak już od kilku lat „Studiengesellschaft Deutscher Kupferbergtau“ prowadzi prace poszukiwawcze w Turynii i Harzu, które uwieńczone zostały względnie pomyślnymi wynikami.

Tym niemniej stan faktyczny w chwili obecnej jest taki, że zapotrzebowanie Niemiec, które wynosi 220 tys. ton rocznie, może być tylko w 15% pokryte produkcją krajową.

W podobnej sytuacji jest Wielka Brytania, pomimo, że złoża angielskie w Kornwalii i Devonshire są najbogatszymi w Europie. Niedobór Wielkiej Brytanii pokrywają kraje Imperium: Indie, Australia, Kanada i Afryka Południowa. Ostatnio rozpoczęto eksploatację w Północnej Rodezji. Bogate złoża znajdują się na terytorium belgijskiego Konga w Katandze. Produkcja miedzi w Katandze wzrosła w latach powojennych dziesięciokrotnie. Produkcja Katangi i Rodezji stanowi dziś 20% produkcji światowej.

Największym producentem miedzi są Stany Zjednoczone, w których wydobyto 43 milj. ton rudy o wartości 639 tys. ton miedzi. Poza własnymi złożami, eksploatują jeszcze Stany Zjednoczone pokłady na Kubie i na Alasce, kontrolują produkcję Meksyku i Chile, przy czym zaznaczyć trzeba, że Chile jest po Stanach Zjednoczonych największym producentem miedzi na świecie. Produkcja rudy miedzianej w Chile wyniosła w 1936 r. 15 milj. ton o zawartości 256 tys. ton miedzi. W kopalniach i hutach chilijskich zainteresowany jest też kapitał francuski.

Zupełnie ubogimi w miedź są Włochy, których produkcja nie przekracza 500 ton.

Pomijając ścisłość danych sowieckich, które szacują produkcję rudy miedzi na 17 milj. ton, należy wspomnieć o Japonii, która produkuje około 70 tys. ton miedzi.

Z krajów europejskich, którym udało się wyrazić nie zwiększyć produkcję miedzi, należy wymienić Szwecję i Jugosławię. Odkryte niedawno nowe złoża w Szwecji nie są jeszcze w pełni eksploatowane ze względu na trudności komunikacyjne.

Jugosławia jest najbogatszą w Europie w pokłady rud miedzianych. Produkcja miedzi w Jugosławii, która jeszcze w 1924 r. wynosiła 7.000 ton, osiągnęła już z górą 40 tys. ton, stanowiąc bardzo wartościowe źródło dla uzupełnienia niedoboru Niemiec, tym łatwiejsze, że Jugosławia jest poważnym odbiorcą niemieckich wyrobów gotowych.

Z polskiego punktu widzenia należy zwrócić uwagę na Rumunię, gdzie na kapitale zagranicznym oparte towarzystwo posiada koncesję na poszukiwanie i eksploatowanie rud miedzianych, których dość bogate złoża znajdują się w okręgu Nagybanya w Siedmiogrodzie.

Wreszcie wspomnieć trzeba o Turcji, gdzie pod egidą rządu, organizuje się produkcja miedzi, która ma doprowadzić do wydajności 20 tys. ton rocznie.

Ważnym również jest ołów. Stanowi on rdzeń pocisków karabinowych i jest w tej produkcji niezbędnym dla swej wysokiej wagi.

Niemieckie złoża ołowiu, których eksploatacja daje rocznie 250 tys. ton rudy o zawartości 60 tys. ton metalu, nie wystarczają na pokrycie zapotrzebowania kraju, które wynosi około 160 tys. ton.

Francja, która jeszcze w 1929 r. wydobywała z swoich rud przeszło 11 tys. ton ołowiu, zaprzestała eksploatacji w kraju, przenosząc ją do Algieru i Tunisu, gdzie produkcja w 1936 r. wyniosła 13,5 tys. ton, cyfrę oczywiście niewystarczającą dla pokrycia zapotrzebowania własnego. W podobnej sytuacji jest Wielka Brytania, która niedobór produkcji własnej pokrywa w dominacjach: Indiach, Kanadzie, Nowej Funlandji i Australji, które to kraje łącznie dają 521 tys. ton ołowiu surowego, co stanowi 1/3 produkcji światowej.

Ważnym producentem ołowiu jest Meksyk (215 tys. ton) a w Europie Jugosławia (65 tys. ton).

Cynk posiada znaczenie nie tylko jako składnik mosiądzu. Ważnym jest również dla pokrywania żelaza.

Niemcy produkują cynku 125 tys. ton i chociaż w 1936 r. przywiozły jeszcze 120 tys. ton ponadto, to jednak, zdaniem fachowców, będą mogły znacznie zmniejszyć import tego metalu, dzięki rozpoczętej eksploatacji złóż w górach Harzu.

Jugosłowiańska produkcja cynku wynosi przeszło 40 tys. ton. Francja i Anglia nie posiadają własnego cynku, który biorą z kolonii. Wielka Brytania posiada cynk w Indiach, Rodezji, Kanadzie, Nowej Funlandji i Australji (łącznie 485 tys. ton). Francja ma cynk w Marokku i Algerze (tylko 8300 ton), Japonia produkuje 18 tys. ton. Natomiast w Stanach Zjednoczonych produkcja cynku wynosi 522 tys. ton. Drobne ilości produkują Włochy. Poważne złoża eksploatują w Meksyku (150 tys. ton). Nie bez znaczenia jest rosnąca produkcja Norwegii (8.000 ton).

Ważną rolę, stale rosnącą, odgrywa wśród metali *aluminium*, mający poważne zastosowanie w przemyśle lotniczym i samochodowym, a także w szeregu innych dziedzin przemysłu zbrojeniowego, w których wykorzystuje się jego właściwości, a przede wszystkim lekkość.

Tylko nieliczne kraje są w posiadaniu własnych złóż *bauksytu*. Do tych producentów, którzy opierają się o własny *bauksyt* należą przede wszystkim Francja i Stany Zjednoczone. Z krajów europejskich wchodzi tu jeszcze Norwegia. Inne, jak przede wszystkim Niemcy, opierają produkcję *aluminium* o *bauksyt* importowany.

W ostatnich latach szereg krajów posiadających złoża *bauksytu* uruchomiło własne przedsiębiorstwa dla produkcji *aluminium*. Należy tu przede wszystkim wymienić Jugosławię, głównego obok Francji eksportera rudy *aluminium*owej. Zakłady dla produkcji *aluminium*, oparte o własny *bauksyt*, budowane są obecnie na Węgrzech, które podobnie jak Jugosławia są dostawcami rudy dla Niemiec.

Światowe koncerny *aluminium*owe strzegą zazdrośnie produkcji tego metalu, która, zwłaszcza w krajach o własnym *bauksycie*, daje bardzo wysoką rentowność. Wszelkie istotne wartościowe patenty, zmierzające do umożliwienia wydobycia *aluminium* z ubogich glin są starannie wykupywane przez koncerny, a próby uruchomienia produkcji spotykają się z energiczną przeciwnością. Jeżeli zważymy, że nawet Niemcy nie doszły jeszcze do właściwego rozwiązania eksploatacji ubogich glin i muszą dla swojej produkcji *aluminium*, która wynosi około 120 tys. ton, importować znaczne ilości rudy, łatwym stanie się wniosek jak wielkie znaczenie posiadać muszą dla kraju, który chce posiadać własną produkcję tego metalu, kontakty i kontrakty z krajami, gdzie znajdują się złoża *glinki* *bauksytowej*.

Złoża takie znajdują się obok już wspomnianych europejskich krajów Francji, Norwegii, Jugosławii i Węgier, jeszcze w Rumunii.

Niezmiernie cennym jako domieszka dla produkcji twardej stali jest *mangan*. Zapotrzebowanie *manganu* wynosi 2,5—3% światowej produkcji stali. Światowa produkcja rudy *manganu* na tle prowadzonych zbrojeń wzrosła w okresie ostatnich 6 lat z 1,27 milj. na przeszło 5 milj. ton.

Aczkolwiek rudę *manganu* spotyka się we wszystkich częściach świata, to jednak zapasy rudy wysokoprocetowej są naogół małe. Za wyjątkiem Wielkiej Brytanii i Rosji niedobór *manganu* daje się odczuwać wszystkim krajom, produkującym stal.

Z ogólnej produkcji około 4 milj. ton, Rosja wydobyla 2,8 milj. ton, a Indie brytyjskie 750 tys. ton.

W Niemczech wydobyto tylko 200 ton rudy o zawartości ponad 30%. Wyeksploatowano natomiast 231.700 ton rudy o zawartości 12 — 30%. Import rudy *manganowej* do Niemiec wyniósł 230 tys. ton.

Na uwagę zasługują kopalnie w Czechosłowacji, Rumunii, Egipcie i Chinach. Coraz większe znaczenie mają w tej chwili kopalnie brytyjskiej Afryki i Brazylii, które dostarczyły razem 1,5 milj. ton rudy *manganowej*.

W Stanach Zjednoczonych eksploatowane są rudy 5 — 10%-towe. Oczywiście nie wystarczają one na pokrycie zapotrzebowania i dlatego Stany Zjednoczone

zapewniły sobie kontrolę nad kopalniami brazylijskimi, zresztą dość ubogimi.

Wreszcie wymienić należy Jugosławię, Turcję i Szwecję, jako kraje gdzie ruda *manganowa* nie jest jeszcze należycie eksploatowana.

Z innych metali, służących do celów zbrojeniowych wymienić należy jeszcze nikiel, chrom, wolfram, molibden, antymon i cynę.

Nikiel, chrom, wolfram i molibden mają zastosowanie nie tylko dla hartowania płyt pancernych i osłon armatnich, ale nadto służą do wytwarzania stali, mających zastosowanie w budowie samolotów, samochodów i motorów. Antymon jest potrzebny dla hartowania ołowiu pociskowego. Cyna ma pierwszorzędne znaczenie w przemyśle żywienia armii.

Największe złoża *niklu* znajdują się w Kanadzie w prowincji Ontario (76 tys. ton produkcji) i w francuskiej Nowej Kaledonii i w Brazylii. W ilościach, wahaających się rocznie od 1000 — 2000 ton znajduje się nikiel we Francji, Grecji, Norwegii, Rosji i Stanach Zjednoczonych. Minimalne ilości *niklu* posiadają Niemcy w okolicach Frankensteinu na Śląsku. W ostatnich latach norweskie towarzystwo kopalni Falconbridge rozbudowało gwałtownie swoją produkcję, osiągając wydajność 7.000 ton rocznie. Również Włochy wznowiły swoją produkcję od szeregu lat nieeksploatowanych kopalni *niklu*.

Chrom wydobywany jest głównie w Rodezji, Afryce Południowej, Turcji, Nowej Kaledonii, Indiach, Kubie i Japonii.

W Europie znajduje się on w Jugosławii, Grecji i Rosji.

Kraje przemysłowe Europy zaopatrują się u tych dostawców.

Przechodząc do *wolframu*, to zaznaczyć trzeba, że $\frac{1}{5}$ produkcji światowej przypada na Chiny i Indie. Małe złoża znajdują się w Niemczech w Saksonii.

Molibden dostarczany jest przez Norwegię, Meksyk, Koreę, Stany Zjednoczone, Peru i Australię. Największą produkcję wykazują Stany Zjednoczone (7795 ton).

W produkcji *antymonu*, która wynosi ponad 21 tys. ton przodują Chiny, Meksyk i Boliwia. Mniejsze ilości znajdują się we Francji, Włoszech, Japonii i Stanach Zjednoczonych. W ostatnich czasach wznowiono eksploatację kopalni *antymonu* w Gisdorf-Bockholtz w Luksemburgu.

Światowa produkcja *cyny*, która wynosiła w roku ubiegłym 208 tys. ton, lokuje się przede wszystkim w krajach Malajskich (77,5 tys. ton), Indiach Holenderskich (40 tys. ton) i Boliwii (25 tys. ton). Mniejsze złoża znajdują się w Chinach, Japonii, Australii i Sjamie, gdzie o wpływy walczą kapitały japońskie i amerykańskie. W latach ostatnich wznowiono eksploatację opuszczonych przedtem kopalni w Kongo i Nigerii. Prowadzi się też pracę nad uruchomieniem produkcji na Nowej Gwinei.

Rtęć odgrywa znaczenie przy wyrobie naboju i materiałów wybuchowych. Na tym odcinku przodują Włochy. Z kolei idzie Hiszpania, Stany Zjednoczone, Rosja, Meksyk i Czechosłowacja.

Podobnie jak i w innych metalach, tak i w dziale

rtęci w latach ostatnich powstało szereg nowych producentów, których wytwórczość wchłania stale rosnący przemysł zbrojeniowy.

Reasumując, należy stwierdzić, że ani jedno mocarstwo europejskie nie może mówić o jego niezależno-

ści w dziale metali, gdyż nawet najlepiej sytuowane mogą być łatwo odcięte od źródeł surowcowych. I dlatego właśnie gospodarka metalami kolorowymi posiada tak zasadnicze znaczenie, któremu specjalną uwagę poświęcają sztaby poszczególnych mocarstw.

Wiadomości z zagranicy

Zakupy i inwestycje zagranicą.

Rumunia:

Aparaty medyczne, instrumenty etc. Szczegóły i oferty do 16 lipca r. b.: Directiunea Generala a Serviciului Sanitar, Bucuresti.

Egipt: Instrumenty optyczne. Zapotrzebowanie roczne. Szczegóły i oferty do 26 lipca r. b.: Ministry of Education, Kairo.

Generatory, stacje pomp, etc. Szczegóły i oferty do 12 lipca r. b.: Public Works Ministry, Kairo.
Meble żelazne i stalowe. Szczegóły i oferty do 22 lipca r. b.: Ministry of Public Health, Kairo.
Roczne zapotrzebowanie wyrobów żelaznych, lakierników i t. p. Szczegóły i oferty do 5 lipca r. b.: Ministry of Public Health, Kairo.

Instalacja fabryki lodu sztucznego. Plany, szczegóły i oferty do 12 lipca r. b.: Ministry of Public Works, Kairo.

Portugalia: 400 wodomierzy. Oferty do 17 lipca r. b. Camera Municipal de Cascais.

Iran: Kable podziemne etc. Szczegóły przez Poselstwo w Berlinie.

Argentyna: 64 lokomotyw Diesla. Szczegóły i oferty Ministerstwo robót publicznych, Buenos-Aires. Termin nie oznaczony.

Indochiny franc. Bagry rzeczne. Oferty: Service de travaux publics, Hanoi. Pierwszy termin 22 lipca r. b.

Nowa Zelandia: Aparaty telefoniczne i części. Oferty do 6 lipca r. b.: Post and Telegraph Department, Wellington.

Instalacje głośnikowe. Plany, szczegóły i oferty do 30 sierpnia r. b.: Public Works Department, Wellington.

Egipt: 2 generatory z częściami składowymi. Szczegóły i oferty do 12 lipca r. b.: Ministry of Public Works, Kairo.

Unia Południowo-afrykańska: Znaczne ilości żarówek. Szczegóły i oferty do 22 lipca r. b.: Johannesburg City Council, Johannesburg.

Węgry: Węgierskie koleje państwowe prelimitowały 6,5 miliona Pengő na zakup taboru kolejowego. Zarząd m. Budapesztu postanowił budowę spichrz zbożowego o pojemności 32.000 t.

Litwa: Postanowiona rozbudowa cukrowni w Paventis kosztem 800.000 Litów. Klub Policji państwowej w Kownie zakupi 500 rowerów wojskowych.

Rumunia: Zamierzona budowa spichrzów zbożowych. Preliminarz 1,5 miliarda Lei.

Ministerstwo spraw wewnętrznych zakupi samochody.

Zarząd m. Bukaresztu postanowił budowę nowego wodociągu.

Postanowiona budowa wielkiej tkalni wełny w Ploesti.

Irak: Postanowiona budowa spichrza zbożowego w Basra kosztem 400 tys. £ ang.

Bagdad: Postanowiona budowa automatycznej stacji telefonicznej kosztem 200 tys. £ ang.

Peru: Rząd zakupi walce drogowe i mieszaki betonowe.

Irak: Postanowiona budowa 8 mostów kosztem 450 tys. £ ang.

Indie ang.: Eastern Bengal Railway zakupi tabor kolejowy za Rs 58 Lahks. (jeden Lahk Rupij = 100.000 rupiom. Jedna Rupia = 1 sh 6 d ang.).

Kanada: Postanowiona budowa lotniska w Vancouver kosztem 200 tys. £ ang.

Indie ang. East Indian Railway asygnował Rs 92 Lahks na odnowienie torów kolejowych.

Szwecja: Postanowiona rozbudowa wodospadu Jaerp kosztem 25 milionów koron szw.

Jugosławia. Ministerstwo Kolei państwowych zakupi 470 wagonów.

Brazylia i Bolivia: Postanowiona budowa wspólnej linii kolejowej długości 675 km.

Indie ang.: Bengal — Nagpur Railway prelimituje Rs 71, 84 Lahks na zakup taboru kolejowego.

Budowa zapory wodnej w Hydebarad postanowiona kosztem Rs 6500 Lahks.

TURCJA: Zamierzona budowa mostu, długości 324 m, konstr. żelaznej nad Eufratem.

BULGARIA: Preliminowane 80 milj. Leva na zakup maszyn drogowych.

JUGOSŁAWIA: Postanowiona budowa nowych linii kolejowych kosztem 1,5 miliarda Dinar.

LITWA: Postanowiona budowa fabryki szkła okiennego w Radolizkach.

NORWEGIA: Postanowione przedłużenie linii kol. Soerland, kosztem 14 milj. kor.

RUMUNIA: Rząd zezwolił na bezcelowy import 4.000 siewników i 200 maszyn do czyszczenia zboża.

UNIA POL. AFRYKAŃSKA: Dyrekcja kolei państw. zakupi lokomotywy, wagony etc. za 6,2 milj. £ ang.

Postanowiona budowa zapory wodnej na rzece Orange. Kosztorys 1 milj. £ ang.

EGIPT: Postanowiona budowa mostu żelaznego na rzece Nil w Mit-Ghmar. Kosztorys 280.000 £ ang.

ŁOTWA: Dyrekcja Monopolu Spirytusowego zakupi 3,5 miliona flaszek.

KANADA: Zarząd m. Toronto postanowił budowę stacji filtrów kosztem 5 milionów £ ang.

WĘGRY: Postanowiona budowa zakładu eksploatacji torfowisk w Nádasládany.

UNIA POL. AFRYKAŃSKA: Na rozbudowę portu Durban preliminowano 1,92 milj. £ ang.

LITWA: Postanowiona budowa szeregu gmachów klinicznych. Bliższe szczegóły: Rektorat Uniwersytetu w Kaunas.

Na budowę portu w Swieta preliminowano 20 milionów Litów.

PALESTYNA: Postanowiona eksploatacja złóż siarki w Gaza.

ŁOTWA: Postanowiona budowa dwu fabryk torfu w oolnicy Jelgawa.

A.

Przedłużenie Międzynarodowego Porozumienia Eksporterów Stali.

W dniach 14 i 15 czerwca rb. obradowała Rada zawiadowcza Międzynarodowego porozumienia eksporterów stali „IREG“. Przedmiotem narad była kwestia przedłużenia obowiązującej do końca czerwca rb. konwencji z r. 1933 oraz związane z nią zagadnienie cen. Prócz uczestników tego kartelu, do którego należy i Polska, udział brali w tych obradach i delegaci „British Iron and Steel Federation“ oraz w charakterze obserwatorów przedstawiciele Zjednoczenia producentów z USA.

Na zebraniu tym zapadła jednomyślna uchwała w sprawie przedłużenia mocy obowiązującej konwencji do końca r. 1940. — Uchwała ta dotyczy zasadniczo umowy międzynarodowej w sprawie unormowania dla poszczególnych uczestników kartelu kontyngentów eksportowych, ustalenia dla każdego z nich rynków zbytu oraz ujednostajnienia warunków sprzedaży.

Ze strony delegatów angielskich wyrażoną została zgoda na przedłużenie umowy zawartej z „IREG“ dnia 31 lipca 1935 również po koniec r. 1940.

Umowa ta normuje, jak wiadomo, angielskie kontyngentno-europejskie kontyngenty importowe.

Pertraktacje, prowadzone między Radą „IREG“ a Związkiem hut żelaznych w USA w sprawie przystąpienia tychże do tego kartelu, nie dały dotąd pozytywnego wyniku, nie ulega jednak wątpliwości, że w nie długim już czasie zawarta zostanie między „IREG“, a tym Związkiem pewnego rodzaju „gentleman agreement“, wykluczający wzajemną konkurencję na rynkach światowych. W razie zawarcia tego rodzaju układu „IREG“ kontrolować będzie pełne 100% światowej produkcji względnie światowego eksportu stali i innych produktów skartelowanych w ramach umowy zasadniczej z r. 1933.

Jedyną trudność, na jaką natrafiłoby mogło przystąpienie i USA do kartelu, stanowi t. zw. anti-trust bill (Shermann-bill) ustawa, zabraniająca zasadniczo wszelkiego rodzaju zmów gospodarczych, zawartych w celu utrzymania cen na pewnym poziomie.

W sprawie cen eksportowych zapadła uchwała utrzymania tychże na obecnej wysokości.

W celu kontroli eksportów outsiderów, postanowiono dalszą rozbudowę istniejącego w Londynie biura, utworzonego w początkach rb.

Państwowa centrala skupu i rozdziału złomu we Włoszech.

Na zasadzie uchwały włoskiej Rady Ministrów z 1 b. m. powołana została do życia centrala zakupu i rozdziału złomu. Kapitał tej spółki, o charakterze publiczno-prawnym wynosi 10 milionów Lirów i pokryty został przez przemysł żelazny i stalowy. — Zadaniem tej spółki jest ustalenie t. zw. uchwytnych zapasów złomu, znajdujących się obecnie we Włoszech, skup złomu na rachunek przemysłu żelaznego i stalowego oraz rozdział między tych przemysłowców w myśl odpowiednio ustalonego planu. Spółka poddana została kontroli Ministerstwa korporacji.

Znamiennym jest, że w ostatnich kilku dniach przed wprowadzeniem w życie powołanej wyżej uchwały Rady Ministrów wzmożyły się importy złomu do Włoch zwłaszcza z Stanów Zj. A. P. Wywiezione z USA w tym okresie około 38 tysięcy t. skierowane zostały przeważnie do Włoch po cenie od 9,75 do 10 za t. cif port amerykański.

Spadek eksportu rudy w Jugosławii

Kwiecień r. b. zaznaczył się w Jugosławii rekordową wprost zniżką eksportu rudy. W porównaniu bowiem z tym samym okresem roku ubiegłego wartość eksportu obniżyła się o 2/3, ilościowo zaś spadek wynosi połowę. Następują cyfry eksportu w milionach Dinarów cyfry za r. 1937 w nawiasie. Miedź surowa 21,1 milj. D (75,3) —, Ferrosolicium 0,6 — (1,08), ruda żelazna 0,04 — (0,47), ruda ołowiu 0,89 — (0,84) inne rudy razem 24,6 — (75,6) . — (A).

Niemiecki samochód ludowy (KDF — Wagen).

Dnia 26 maja położył kanclerz Hitler kamień węgielny pod budowę największej chyba na świecie fabryki samochodów „ludowych“. Fabryka wybudowana zostanie w miejscowości Fallersleben, prowincja Brunswicka. Szczegóły techniczne tego wozu są wedle danych ogłoszonych przez Dra. Lafferentza następujące:

Długość 4,20 m, wysokość 1,55 m, szerokość taka sama, waga 650 kg. Wóz pomieścić będzie mógł do 5-ciu osób. Cena ustalona wynosić będzie 990 Rm., w sprzedaży detalicznej. Utworzony będzie specjalny system finansowania zakupów, pozwalający spłaty od 5 RM. tygodniowo. Ponadto w toku są studia w kierunku obniżenia kosztów utrzymania wozu do osiągalnego minimum. Ekspedycja pierwszej serii wozów przewidziana jest na koniec 1939 r. KDF wóz będzie zatem najtańszym samochodem na świecie. Twórcą projektu tego wozu jest Dr. Porsche, znany konstruktor samochodowy w Niemczech. Wybudowane na próbę pierwsze 30 wozów wykazały nadzwyczajną wprost wytrzymałość i to na bardzo ciężkich terenach górskich i niektóre z nich odbyły drogę przeszło 100.000 km. bez specjalnych napraw. Wedle obliczenia wynie-

sie przypuszczalna ilość zapotrzebowania około 7 mil. wozów. Kapitał obrotowy S. A. dla budowy samochodów ludowych (KDF: Wagen Bau — A. G.) wynosi 50 milionów RMark.

Niewiadomo tylko w jaki sposób i czym pokryją Niemcy zapotrzebowanie środków napędnych dla tych milionów samochodów. Podobno i ta kwestia została pomyślnie (?) załatwioną. Tak przynajmniej twierdził Dr. Lafferentz. Nie podał jednak w jaki sposób to nastąpi... (A.).

Zamiast niklu... acmonital.

Ministerstwo skarbu Włoch podało do wiadomości, że w miejsce wycofanych z obiegu monet niklowych puszczone zostaną monety wyrobione ze specjalnego aliażu, wyprodukowanego wyłącznie z surowców krajowych. Nowa ta mieszanina otrzyma nazwę: acmonital. (A.).

Rekordowa produkcja manganu w Afryce południowej.

W marcu r. b. wyniosła produkcja manganu w Unii poł. afryk. nie notowaną dotąd ilość 83. 953 t wobec 62.885 t wyprodukowanych w marcu 1937. W pierwszym kwartale r. b. dosięgła produkcja 209.051 t wobec 142. 517 t wydobytych w tym samym okresie roku ubiegłego. Tak znacznie zwiększona produkcja nie idzie w parze z zapotrzebowaniem światowym. Mimo to kopalnie południowo-afrykańskie nie ograniczą produkcji a to spowoduje, że mają zakontraktowane znaczne dostawy terminowe. (A.).

Przedłużenie kartelu blachy białej.

Międzynarodowy kartel blachy białej przedłużony został ostatnio do 30 czerwca 1941. r. Obowiązujące dotąd kontyngenty eksportowe dla uczestników kartelu utrzymane zostały w mocy. Jako novum dodano do umowy postanowienie, że producenci amerykańscy (USA) uczestniczący w kartelu odpowiadać będą za eksporty outsiderów z USA. Tym samym też kontyngenty wyznaczone dla zrzeszonych w kartelu producentów amerykańskich ograniczone zostaną o takie ilości, jakie eksportować będą ci właśnie outsiderzy. (A.).

Japonia największym odbiorcą miedzi z USA.

W ciągu kwietnia r. b. wyniósł eksport miedzi rafinowanej z USA 39.366 t. Z tej globalnej ilości eksportowano do Japonii 16.251 t. Anglii 7429 t, 5023 t do Czechosłowacji, 2501 t do Niemiec, do Francji 2194 t, do Szwecji 1456 t i do Włoch 1146 t. — Złomu miedzianego eksportowano w tym samym miesiącu 2060 t., z czego 1154 t do Niemiec. (A.).

Holandia chce wprowadzić kontrolę inwestycji i produkcji.

Rząd Holandii przedłożył parlamentowi projekt ustawy w sprawie wprowadzenia systemu koncesyjnego dla nowo utworzyć się mających przedsiębiorstw przemysłowych oraz dla rozszerzenia istniejących. Z uzasadnienia tego projektu, który przewiduje udzielenie rządowi pełnomocnictw w tym kierunku, okazuje się, że celem odnośnych ograniczeń nie będzie wytworzenie pewnego rodzaju monopolów dla istniejących już przedsiębiorstw, ale troska o utrzymanie tychże na odpowiednim stopniu rentowności i zapewnienie tym

samym odpowiedniej produkcji tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym.

W żadnym jednak wypadku ustawa ta nie będzie użyta jako hamulec dla inicjatywy prywatnej, która tak wiele dobrego stworzyła dla gospodarstwa holenderskiego. Minister handlu, który w Izbie Posłów popierał odnośny projekt zapewnił ponadto posłów, że rząd korzystać będzie z tych pełnomocnictw tylko w nadzwyczajnych wypadkach. (A.).

Przedłużenie kartelu eksporterów stali zapewnione.

Dnia 16 b. m. odbędzie się w Paryżu zebranie delegatów międzynarodowego kartelu eksporterów stali („IREG“) Przedmiot obrad stanowić będzie w pierwszym rzędzie kwestia przedłużenia porozumienia na okres kilkoletni. Powzięcie takiej uchwały jest zapewnione, zwłaszcza, że przedwstępne obrady z delegatami angielskimi i amerykańskimi (USA) doprowadziły do pełnego porozumienia. Trudności zachodzą jedynie z belgijskimi outsiderami, wśród których na czoło wysunął się koncern „Broel“. W kołach jednak zainteresowanych uchodzi za pewne że ustalenie dla eksporterów belgijskich kontyngentów eksportowych nastąpi jeszcze przed 16 b. m. i to w drodze arbitrażu rządowego. Rząd belgijski bowiem uznaje i ze swej strony, że żądania przemysłu belgijskiego w sprawie kontyngentów eksportowych są zbyt daleko idące i godzić mogą nawet w interesy państwa (dozbrojenia — przemysł zbrojeniowy). (A.).

Koniec waluty austriackiej.

Dnia 31 maja r. b. ogłoszone zostało w Dz. U. Rzeszy (Reichsgesetzblatt) rozporządzenie o wycofaniu monet austriackich i to złotych po 125 szylingów, srebrnych po 2 szylingi i po 5 szylingów oraz monety pamiątkowe wartości 2 szyl. Z dniem 15 b. m. monety te tracą moc ważnego środka płatniczego. Monety złote wycofane zostaną z obiegu z dniem 15 lipca r. b. z tym, że wymiana tychże nastąpi po kursie oficjalnym, t. j. 3 szylingi=2 RM. (A.).

Już i Anglia musi się bronić przed zalewem produkcji niemieckiej. Wzrastająca nieustannie, i to w tempie bardzo szybkim, ekspansja przemysłu niemieckiego na rynek angielski zaczyna już wywoływać nie tylko ktytykę ze strony Anglii, ale i konkretne zarządzenia ochronne. Pierwsze z nich ma być ogłoszone już w dniach najbliższych. Chodzi mianowicie o projekt podwyższenia od 20 sierpnia r. b. niektórych stawek cła przywozowego, który minister Simon ma niebawem wnieść do izby gmin.

Zarządzenie to skierowane będzie specjalnie przeciwko nadzwyczajnemu wzrostowi importu z Niemiec, który zaczyna przybierać rozmiary, mogące coraz poważniej zagrażać rodzimemu przemysłowi angielskiemu.

Jeżeli bogaty i bardzo rozwinięty przemysł angielski nie może sam się obronić przed importem niemieckim, to o ile trudniejsze jest zadanie polskiego przemysłu. Na to sfery miarodajne winnyby zwrócić szczególną uwagę.

Współpraca francusko-szwedzka przy budowie fabryki samochodów w Szwajcarii

Źródła szwedzkie potwierdzają wiadomość, dotyczącą budowy w Stanach Zjednoczonych francusko-szwedzkiej fabryki samochodów. W tej sprawie zainteresowani być mają znany przemysłowiec szwedzki Axel Wenner-Grens, stojący na czele concernu Elektro-Lux i przemysłowiec francuski M. Mathis. Fabryka będzie zbudowana w okolicy New-Jorku; będzie ona budować tanie małe wozy popularne. (G)

Program inwestycji w kolejnictwie włoskim. Włoskie koleje państwowe są obecnie w fazie wykonywania programu rozbudowy taboru kolejowego, przekraczającego 2 miliardy lirów.

Między innymi znajduje się obecnie w budowie 99 lokomotyw elektrycznych, 8 pociągów elektrycznych, 9 wagonów motorowych, itd.

Oprócz tego zostało zamówionych 122 lokomotywy elektryczne, 78 wagonów motorowych, 500 wagonów osobowych i 2.500 wagonów towarowych krytych, w czym 200 chłodni. (G)

Dopuszczenie firm zagranicznych w Niemczech do brania udziału w dostawach wojskowych. Dotychczas przedsiębiorstwa zagraniczne, t. zn. kontrolowane przez grupy zagraniczne, ale położone na terytorium Niemiec, nie były dopuszczane do brania udziału w dostawach dla wojska i wszelkie wysiłki czynione przez niektóre z tych przedsiębiorstw w kierunku zmiany tego stanu rzeczy nie odnosiły skutku. (Np. w 1936 r. „Ford“ z Kolonii napróżno usiłował zawrzeć umowę z Tow. „Stoewer“ za pośrednictwem którego sądził, że uda mu się uzyskać przyjęcie w poczet dostawców).

Według krążących wiadomości, to rozróżnienie nie istnieje więcej; zwłaszcza zakłady Forda i Opel (General Motors) miały otrzymać już od pewnego czasu stałą dostawę dla armii, przy czym Ford dostarcza głównie motory, a General Motors samochody.

O ile, jak się wydaje, wiadomość ta jest ścisła, należy przypuszczać, że przedsiębiorstwa zagraniczne zgodziły się na całkowite podporządkowanie się wszystkim przepisom ogólnym władz niemieckich i są obecnie traktowane przez te ostatnie przy rozdziale zamówień rządowych na równi z przedsiębiorstwami krajowymi. (G)

Znaczny spadek eksportu niemieckiego. W kwietniu r. b. import do Niemiec wyniósł 429,5 milj. marek, podczas gdy eksport z Niemiec — 422,5 milj. marek. W ten sposób deficyt w kwietniu stanowił 7 milj. marek. Cyfry te obejmują wyłącznie wymianę zewnętrzną Rzeszy bez Austrii. Począwszy od marca 1938 roku, statystyki handlu zagranicznego Niemiec nie zawierają już cyfr wymiany niemiecko-austriackiej, co do której brak jest wszelkich danych.

Spadek eksportu niemieckiego pochodzi przede wszystkim ze zmniejszenia się sprzedaży wyrobów gotowych, zwłaszcza wyrobów metalowych i statków. Z drugiej strony należy zwrócić uwagę, że eksport artykułów elektrotechnicznych i maszyn wzrósł. W kwietniu 1937 r. import do Niemiec wynosił 476,7 milj. marek, a eksport 491,8 milj. marek. (G)

Budowa nowej stalowni w Anglii. Firma Consett Iron Company zamierza uruchomić w budynkach firmy Palmers w Jarrow nową stalownię. Budowa jej ma być rozpoczęta niebawem. Nowe przedsiębiorstwo roz-

porządzać będzie kapitałem 1 miliona £, z czego 200.000 £ znajduje się w rękach akcjonariuszów Consett Iron Company. (T.)

Produkcja parowozów w Argentynie. W zakładach argentyńskich kolei państwowych w Tafi Viejo w prowincji Tucuman, wyprodukowano pierwszą lokomotywę całkowicie z części krajowych. Parowóz ten jest kolejnym z ośmiu podobnych parowozów towarowych i ma zastąpić używane dotąd parowozy typu Mikado. Po stwierdzeniu, że parowozy te nadawać się będą do ruchu kolejowego, warsztaty kolejowe w Tafi Viejo mają być rozbudowane i rozszerzone, aby produkcja ich zaspokoiła potrzeby argentyńskiego kolejnictwa i uniezależniła się tym samym od importu z zagranicy. (T.)

Państwowa fabryka obrabiarek w Japonii. Władze rządowe w Japonii noszą się z myślą wybudowania w Japonii własnej fabryki obrabiarek, któraby dostarczała obrabiarki Ministerstwu Wojny, Ministerstwu Kolei i Żeglugi. (T.)

16 milionów funtów angielskich kredytu dla Turcji. W ostatnich dniach podpisany został przez rząd angielski układ, mocą którego Turcja nabywa w Anglii okręty wojenne i materiał wojenny na sumę 16 milionów funtów angielskich, spłacaną rocznie po 500.000 £. (T.)

Budowa nowej fabryki opon samochodowych w Szwecji. Firma Goodyear Tyre and Rubber Company zamierza wybudować w Szwecji w Norrköping dużą fabrykę opon samochodowych o produkcji dziennej 600 opon, w celu zaopatrzenia w te artykuły rynków szwedzkiego, norweskiego i fińskiego. Projektuje się również eksportować opony i do innych krajów bałtyckich, zarówno jak i do Danii, o ile ograniczenia celne na to pozwolą. Angielska i projektowana szwedzka fabryka są jedynymi oddziałami tej amerykańskiej firmy w Europie. (T.)

Budowa wielkiej fabryki samolotów w Anglii. Znany przemysłowiec samochodowy lord Nuffield, przeprowadza obecnie z miastem Birmingham rokowania o nabycie 130 akrów ziemi w celu wybudowania dużej fabryki samolotów, mającej zatrudnić od 12 do 15 tysięcy ludzi. Fabryka produkować będzie samoloty najnowszego typu, przy czym samoloty mają być zaopatrywane w motory systemu Rolls-Royce. (T.)

ODPOWIEDZI REDAKCJI

Sp. Akc. w P. Poruszona przez Panów sprawa stanowi wprawdzie wypadek szczególny, jednak z uwagi na jej znaczenie dla ogółu pracodawców, postaramy się omówić ją w sposób zasadniczy.

Monter Stanisław K. zarabiający średnio 500 zł. miesięcznie, w miesiącu kwietniu 1938 r. otrzymał zł. 789. 30 i został zamieszczony w wykazie stanu zatrudnienia z faktycznie wypłaconym zarobkiem. Dnia 13 maja 1938 monter K. zachorował i był niezdolny do pracy do dnia 2 czerwca 1938 r. Ubezpieczalnia Społeczna odmówiła wypłaty zasiłku chorobowego, mi-

mo że wykaz stanu zatrudnienia zwrócono firmie bez poprawek, a składki zostały uiszczone w ustawowym terminie.

Motywy odmowy była okoliczność, że monter K., jako zarabiający powyżej 725 zł. miesięcznie, nie podlegał obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby. Nienormalny wzrost zarobku montera K. pozostawał w związku z pięcioletnim okresem zatrudnienia oraz z wypłaceniem w miesiącu kwietniu należności za godziny nadliczbowe za dłuższy okres czasu.

Podstawą wymiaru składek jest całkowity dochód ubezpieczonego, stanowiący wynagrodzenie za pracę wraz ze wszystkimi dodatkami, wpływającymi trwale na wysokość wynagrodzenia.

Wynagrodzenia, pobierane w całości lub w pewnej jego części po dłuższych, niż jeden miesiąc odstępach czasu, oblicza się w odpowiednim stosunku miesięcznym, po czym dopiero ustala się zarobek tygodniowy. Procenty, tantiemy i gratyfikacje, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, za akordy wyrabiane w ciągu dłuższego czasu i t. p. dolicza się do wynagrodzenia w ten sposób, że poczynając od dnia wypłaty poszczególnego dodatku, zwiększa się wynagrodzenie o stosunkową część dodatku na czas równy okresowi, za który dodatek wypłacono.

Miarodajnym jest przy tym dochód należny, a nie faktycznie przez zatrudnionego pobrany.

Prawidłowo zatem obliczenie zarobku montera K. za miesiąc kwiecień 1938 r. powinno zawierać:

a) lon za czas od dnia 28 marca 1938 r. do 30 kwietnia 1938 r.,

b) tę część wynagrodzenia za godziny nadliczbowe jaka przypada ze stosunkowego podziału całej należnej kwoty na pięcioletni okres miesiąca kwietnia. Reszta dodatkowego wynagrodzenia winna być doliczona do zarobków dalszych miesięcy, odpowiednio do okresu, za jaki dane wynagrodzenie dodatkowe zostało obliczone.

Oczywiście, zaliczki dokonane w poprzednich miesiącach i wykazane w odpowiednich deklaracjach, do obliczenia nie wchodzi.

Nie rozporządzając dokładnymi danymi (okresy zarobkowe i kwoty), nie możemy stwierdzić, czy ustalony prawidłowo zarobek montera K. nie przekroczy normy 725 zł. miesięcznie. W pozytywnym wypadku stanowisko Ubezpieczalni, odmawiającej przyznania ubezpieczonemu zasiłku chorobowego, aczkolwiek sprzeczne z pojęciem słuszności, byłoby jednak zgodne z obowiązującymi przepisami. Kwestia opłacenia składek jest w tym wypadku nieistotna, jedynie wymiar składek winien ulec skorygowaniu w następnym miesiącu.

Opisany wyżej wypadek jest wynikiem zauważonej już usterki ustawy o ubezpieczeniu społecznym z dn. 28/11/1933 r. Według naszych informacji, w opracowaniu znajduje się nowela, na podstawie której zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa następowałoby w razie wzrostu kwoty zarobku ponad ustalone normy w ciągu 2 kolejnych miesięcy. Do czasu załatwienia sprawy w drodze ustawowej, ubezpieczeni mogą korzystać ze świadczeń na mocy przepisu art. 10 ustawy scaleniowej, zezwalającego na kontynuowanie ubezpieczenia w zakresie choroby i macierzyństwa osobom, które w ubezpieczeniu obowiązkowym opłaciły przynajmniej 20 składek tygodniowych w ciągu ostatnich 52 tygodni przed ustaniem obowiązku ubezpieczenia. W tym celu, zainteresowani winni w 3-tygodniowym terminie po ustaniu obowiązku ubezpieczenia zgłosić gotowość niezwłocznego kontynuowania ubezpieczenia.

Do powyższego 3-tygodniowego terminu nie wlicza się czasu, za który należą się zasiłki chorobowe, oraz czasu przebytego w służbie wojskowej. Kontynuowanie ubezpieczenia rozpoczyna się z dniem uiszczenia składki, którą zasadniczo opłaca ubezpieczony bez udziału pracodawcy.

Z uwagi na logiczną słuszność roszczenia montera K. należy, naszym zdaniem, odwołać się od decyzji Ubezpieczalni do Komisji Rozjemczej, która jako organ nie zależny od czynników administracyjnych, a złożony z delegatów pracodawców i ubezpieczonych, podzieli niewątpliwie stanowisko pokrzywdzonego. Odwołanie do Komisji Rozjemczej można zgłaszać nie później niż w ciągu 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia, przy czym formalne orzeczenie winno zawierać pouczenie o środkach prawnych. Brak takiego pouczenia powoduje nieprawomocność decyzji Ubezpieczalni i w tym wypadku wymieniony 30-dniowy termin nie wiąże odwołującego się.

(J. T. C.)

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dniu 28 czerwca 1938 roku w złotych po kursie dnia za tonę metryczną:

Aluminium	2591
Antymon	1023
Cyna	4858
Cynk	364
Miedź elektrolityczna	1095
Miedź standard	981
Ołów	391
Nikiel	4728
Srebro	67

W dniu 28 czerwca r. b. ceny metali na rynku londyńskim kształtowały się, jak wyżej podano: miedź — tendencja stała, cyna — tendencja stała, ołów — tendencja utrzymana, cynk — tendencja stała. W porównaniu z cenami ostatnio przez nas notowanymi w dniu 12 kwietnia r. b. ceny metali kształtowały się na ogół niżkowo: najwięcej spadł antymon — ok. 25%, następnie ołów ok. 6.6%, miedź standard — ok. 5%, miedź elektrolityczna — ok. 4.5%. Natomiast cyna wzrosła o ok. 8%, cynk o ok. 1.6% i srebro o ok. 1%. Aluminium i nikiel bez zmiany. (G.)

WSPÓLNIKA do dobrze prosperującej fabryki z kapitałem 75.000 zł. poszukujemy.

Oferty prosimy kierować: Spółdzielnia Kredytowa Przemysłowców Metalowych.

Warszawa, Marszałkowska 140, tel. 322-77.

WSPÓLNIKA na stanowisko Dyrektora Handlowego z kapitałem 100.000 zł. przeznaczonym na kapitał obrotowy, poszukujemy dla przedsiębiorstwa przemysłowego działu budowy maszyn.

O f e r t y: Spółdzielnia Kredytowa Przemysłowców Metalowych. Warszawa, Marszałkowska 140, tel. 322-77.